

Landelijk KoördinatiePunt groepen kerk en homoseksualiteit

Postbus 3836, 1001 AP Amsterdam

Utrecht/Amsterdam, 23 januari 2008

Aan alle fracties van de Tweede Kamer t.a.v. de woordvoerders Onderwijs en Homo-emancipatiebeleid

Geachte woordvoerder,

De Stichting Landelijk KoördinatiePunt groepen kerk en homoseksualiteit (LKP) heeft met grote belangstelling kennis genomen van de nota 'Gewoon homo zijn. Lesbisch- en homo-emancipatiebeleid 2008-2011', gepubliceerd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in november 2007. Het LKP is een koepelorganisatie van ruim twintig groepen op het terrein van geloof, kerk en homoseksualiteit (in het 'mission statement' op onze website: www.lkp-web.nl vindt u beknopt weergegeven waar het LKP voor staat).

Ter informatie voor de hoorzitting van 30 januari 2008 geven we bij dezen onze reactie op genoemde nota. Dit commentaar valt net als de nota zelf in twee delen uiteen:

- I Algemeen
- II Voorgenomen maatregelen per ministerie

I Algemeen

Wij delen de analyse van de stand van zaken inzake de homo-emancipatie, en zijn verheugd dat het kabinet stevig wil inzetten op sociale acceptatie van homoseksualiteit. Desondanks zijn er een paar punten die wij graag in het bijzonder onder uw aandacht willen brengen. Wij beperken ons in deze reactie voornamelijk tot zaken die levensbeschouwelijke aspecten kennen.

a. 'geaardheid'

In de nota wordt op verschillende plaatsen de term 'homoseksuele geaardheid' gehanteerd. Al wordt het gebruik van deze term soms afgewisseld met 'gerichtheid' en 'voorkeur', dit neemt niet weg dat wij de term 'geaardheid' hoe dan ook afwijzen. In godsdienstige kringen is het de helft van een berucht duo: geaardheid en gedrag. Juist in orthodoxe kringen waarin de emancipatie nog niet (goed) van de grond is gekomen, verstaat men onder 'geaardheid' een neiging, los van eventueel daaruit voortvloeiend gedrag. Sommige orthodoxen vinden nog altijd dat je ook tegen die 'geaardheid' moet vechten, anderen zijn tegenwoordig bereid om deze te accepteren, want (zeggen ze dan) daar is misschien wel niets aan te doen/daar heb je geen schuld aan. De beleving, of: het gedrag, wijzen ze evenwel af. Zelfs binnen de SGP zijn er tegenwoordig dan ook mensen die wel een pleidooi willen houden voor de 'vrijheid om uit te kunnen komen voor je homoseksuele geaardheid' (citaat pag. 5), maar dan verstaan ze daar niet onder wat wij (en ook de minister) daaronder verstaan: de vrijheid om voor een homoseksuele leefwijze uit te komen. Bij de totstandkoming van de Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB) is voor de term 'gerichtheid' gekozen, toen gedefinieerd als: zowel de gevoelens alsook de beleving/leefwijze omvattend. Aan deze neutrale term dient men ons inziens de voorkeur te geven, ook bij debatten die op meer dan alleen de AWGB betrekking hebben.

b. godsdienst en cultuur

De nota wijst vooral naar orthodoxe (zowel christelijke als islamitische) bevolkingsgroepen als belangrijke doelgroepen voor de derde emancipatiegolf. Wij vinden dit terecht, maar maken daar graag een kanttekening bij. Men dient zich te realiseren dat niet alle opvattingen waarvan orthodoxe gelovigen denken dat die op hun godsdienst gebaseerd zijn, dat ook inderdaad zijn. Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen godsdienst en cultuur. Dit geldt het sterkst voor moslims, en te meer daar juist de meer traditioneel ingestelde moslims zich het beste rond hun moskeeën georganiseerd hebben. Maar het gaat ook nog altijd op voor sommige christelijke groeperingen (een bekend voorbeeld buiten het bereik van het onderwerp dat in de nota aan de orde is: besnijdenis van meisjes – in sommige islamitische landen een culturele gewoonte, die niet uit de islam voortvloeit).

c. sociale acceptatie en intolerantie

Toenemende agressie ten opzichte van homoseksuelen hoeft niet persé enkel toenemende intolerantie te weerspiegelen. Het is ook soms een bijeffect van coming out en toegenomen zichtbaarheid (actie brengt reactie teweeg). Wij willen dit nadrukkelijk noemen, omdat we soms te pessimistische geluiden hierover horen. De toegenomen coming out en zichtbaarheid zijn overigens essentieel, juist in orthodoxe kringen, omdat mensen daar

vaak pas door voorbeelden in eigen kring bereid zijn om over hun eigen voor(af)ingenomen standpunten na te denken. Daarmee willen we niet suggereren dat in moslimkringen hetzelfde model zou kunnen werken. De cultuur verschilt daarvoor te sterk.

d. respect

Als de noodzaak voor meer respect voor andersdenkenden en anderslevenden aan de orde komt, denken wij vooral aan twee terreinen: dat van wet- en regelgeving, en dat van dialoog en voorlichting. Bij ons commentaar over het tweede deel van de nota treden we meer in detail over enkele concrete wensen. Hier willen we vooral twee meer algemene opmerkingen kwijt: over 'soevereiniteit-in-eigen-kring' en over artikel 1 van de Grondwet.

d1. soevereiniteit-in-eigen-kring

Sommige confessionele organisaties hebben de neiging om binnen hun eigen organisatie geheel eigen baas te willen zijn. Daar is in vele gevallen niets op tegen, zolang het strikt om privé-zaken gaat, en zolang ze de waardigheid en integriteit van hun eigen mensen niet schaden. Maar soms is het algemeen belang in het geding, en dan denken we vooral aan scholen – instellingen die door de overheid gesubsidieerd worden. Een grondslag die geloofswaarheden formuleert, waar het personeel mee moet instemmen en waar leerlingen respect voor moeten betonen, kan een groot goed zijn. Deze moet echter wel voldoen aan de normen van non-discriminatie die wij in onze samenleving gesteld hebben. Wanneer dat botst, en men bijvoorbeeld iets opneemt dat tegen de Europese richtlijnen is, dient er te worden opgetreden (zie hieronder inzake de AWGB). En respect moet betoond worden, ook ten aanzien van geloofsgenoten die in sommige praktische zaken van het leven een andere keuze maken dan de meerderheid doet. Dan dient men inzake relaties en seksualiteit niet anders op te treden dan inzake diverse andere heikele onderwerpen. Om enkele voorbeelden te noemen: of men het al dan niet juist acht om vlees en/of alcohol te consumeren, of men zich al dan niet tweemaal per jaar een vliegvakantie meent te mogen permitteren, en of men zich wel of niet verplicht voelt om zoveel mogelijk de auto (ten behoeve van het milieu) te laten staan. Wij zijn van mening dat ook gereformeerden, evangelischen en mensen met een reformatorische achtergrond die een homoseksuele relatie hebben, respect en een volwaardige plaats binnen hun eigen instellingen verdienen (respect-in-eigen-kring).

d2. artikel 1 van de grondwet

Het COC vraagt al jaren om uitbreiding van artikel 1 van de Grondwet, zó dat 'seksuele gerichtheid' expliciet genoemd wordt (en niet langer slechts onder 'of op elke grond dan ook' valt). Ook de Commissie Gelijke Behandeling heeft zich hier enkele jaren geleden al voor uitgesproken, hoewel deze grond al in de AWGB is opgenomen. Het expliciet opnemen van betreffende discriminatiegrond in de Grondwet heeft een toegevoegde waarde. Er worden in artikel 1 een aantal discriminatiegronden met name genoemd – toevoeging van 'seksuele gerichtheid' zou de (vaak al met de mond beleden) gelijke rangorde met andere discriminatiegronden meer expliciet maken. Wij ondersteunen dat pleidooi van het COC en de CGB, en menen dat ook dit een kwestie is van respect.

II Maatregelen per ministerie

OCW 1A Algemeen lesbisch- en homo-emancipatiebeleid

Het project DE DIALOOG, waarin het LKP door participatie in de Adviesraad deelneemt, verdient krachtige steun. In deze raad zijn veel en veel verschillende organisaties vertegenwoordigd die door hun participatie en netwerken al hebben geleerd hoe ter wille van de sociale acceptatie van homoseksualiteit expertise kan worden gedeeld en hoe effectief kan worden samengewerkt.

We stellen het op prijs dat het kabinet zijn gezicht laat zien op onder andere Roze Zaterdag. Wij waren verheugd met de belangstellende brief van Koningin Beatrix over de oecumenische viering op Roze Zaterdag 2007 in de oranjestad Bergen op Zoom, en wie weet wat nog kunnen verwachten van de Prins van Buren, wanneer in 2008 de Roze Zaterdag niet ver van Buren, namelijk in Tiel, wordt gehouden.

OCW 1B Onderwijs en VWS 5B Seksuele vorming

Op pag. 29 staat: "Voorlichting is vooral maatwerk. Uit de ervaringen met recente projecten voor homoseksualiteit blijkt dat schoolbesturen niet altijd uit de voeten kunnen met een benadering die zich uitsluitend op seksuele diversiteit richt. Het is effectiever als seksuele diversiteit onderdeel is van een breder veiligheidsprogramma of projecten voor burgerschap, omgangsvormen en sociale cohesie. In een bredere context vinden scholen aandacht voor seksuele diversiteit meestal wel vanzelfsprekend. Meestal willen ze dan ook graag gebruik maken van voorlichting door ervaringsdeskundige vrijwilligers van het COC. Ook een brede aanpak van algemene omgangsvormen waarin het thema seksuele diversiteit is opgenomen kan werken. In zo'n context ervaren scholen aandacht voor seksuele diversiteit meestal als vanzelfsprekend. Voor scholen zijn genoeg goede praktijkvoorbeelden beschikbaar. Van scholen wordt verwacht dat zij de acceptatie van homoseksualiteit bespreekbaar maken op een manier die aansluit bij hun identiteit." En op pag. 44 wordt gezegd: "Binnen preventieve interventies op het gebied van seksuele gezondheid is alleen informatievoorziening over bijvoorbeeld veilig vrijen niet voldoende. Er moet ook worden gesproken over relaties en seksualiteit en verschillen tussen mensen met betrekking tot seksualiteit."

Op enkele zinnen uit deze stukken willen wij graag commentaar geven:

1. Er staat op twee plaatsen in de nota iets over voorlichting op scholen: bij OCW en bij VWS.

Wij stemmen er geheel mee in dat een gesprek over seksuele diversiteit niet alleen over homoseksualiteit moet gaan. En we begrijpen dat 'seksuele gezondheid' bij VWS thuishoort, maar op deze manier wordt wel uit elkaar gehaald wat voor ons/onze achterban (voor zover die zich met voorlichting bezig houdt) bij elkaar hoort: voorlichting over seksuele diversiteit en over relaties. Het verdient aanbeveling dat het COC bij haar voorlichtingswerk op scholen met een godsdienstige grondslag meer gebruik maakt van de expertise van levensbeschouwelijke homo-organisaties. Hetzelfde geldt voor de website www.gayandschool.nl.

2. Wij kunnen van harte instemmen met de gedachte dat op scholen het gesprek over (homo)seksualiteit dient te worden gevoerd op een manier die aansluit bij hun identiteit. Maar hier ligt wel een moeilijkheid. Het gaat om scholen, dat wil zeggen om instellingen die door de overheid gefinancierd worden. De overheid dient dus wel kwaliteitseisen te stellen. Een voorlichting zoals het lespakket 'Helemaal anders' van Different, zou de toets van kwaliteit dan niet kunnen doorstaan (in juni 2006 hebben wij hierover een brief aan toenmalig Minister van der Hoeven geschreven, zie www.lkp-web.nl/briefvdhoeven.PDF). Maar ook voorlichting waarin men uitgaat van het standpunt dat aan de 'geaardheid' helaas niets te doen is, maar aan homoseksueel gedrag wel, omdat dit uit den boze is – ook zulke voorlichting voldoet naar onze mening niet aan de te stellen kwaliteitseisen. Wij willen in deze graag wijzen op een lespakket dat één van de bij het LKP aangesloten organisaties: Contrario, bezig is te ontwikkelen. Het standpunt van deze gereformeerde vereniging is: iedereen is voor zichzelf persoonlijk tegenover God verantwoordelijk of hij/zij ook een relatie aangaat. Wij hebben nog geen kennis gekregen van de inhoud van dat lespakket (het wordt momenteel op enkele scholen uitgetest), maar vooralsnog nemen wij aan dat dit (of een vergelijkbaar, in orthodoxe kringen ontwikkeld pakket) een uitkomst zou kunnen zijn voor die scholen waarin men moeite heeft met de acceptatie van homoseksualiteit. Genoemd standpunt mag in de ogen van buitenstaanders te beperkt lijken, maar wij denken dat het de enige manier is om op genoemde scholen het hiervoor vermelde 'respect' te bereiken.

Ook in een andere bij het LKP aangesloten landelijke groep zijn orthodoxe homo's en lesbo's actief: het CHJC - Vereniging van Christelijke Homo's en Lesbiennes. Een indruk van deze groepen is op de volgende websites te vinden: www.contrario.nl en www.chjc.nl. Het inschakelen van zelforganisaties is voor dit soort werk essentieel.

3 BiZa Artikel 1 van de Grondwet

Wij zouden graag zien dat 'seksuele gerichtheid' als discriminatiegrond in Artikel 1 wordt opgenomen, zie hierboven onder d2.

3 BiZa AWGB

Wij hebben hierboven onder d1 al uiteengezet dat er ons inziens aan de grondslag van een school geen discriminerende clausules mogen worden toegevoegd, waarmee een school kans ziet om onder het beleid van gelijke behandeling uit te kruipen. Er bestond reeds vóór de totstandkoming van de AWGB een verbod op discriminatie wegens ongehuwd samenwonen – daar werd toentertijd reeds een dusdanig belang aan toegekend dat er geen uitzondering toelaatbaar werd geacht voor instellingen op godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag of instellingen van bijzonder onderwijs. De 'enkele feit-constructie' in de AWGB die dit soort discriminatie nu wel mogelijk maakt, en daarmee ook discriminatie van homoseksuelen, dient te worden geschrapt.

Tot op heden functioneert de AWGB inzake levensbeschouwelijke scholen nauwelijks, eigenlijk alleen voor het soort gevallen waarin een school zo 'dom' opereert dat hun weren van homoseksuelen als 'direct onderscheid' is aan te merken (we denken dan aan de evangelische scholengemeenschap De Passie te Amsterdam).

3 BiZa Trouwambtenaren

Wij zijn niet echt gelukkig dat met het compromis bij dit onderwerp. Wij willen hier herhalen wat wij in december 2000 in een brief aan de Eerste Kamer en toenmalig Staatssecretaris Cohen schreven: "De kern van ons bezwaar ligt in het feit dat het gaat om gemeenteambtenaren in de vervulling van hun wettelijke taak. Het mag niet zo zijn dat de overheid wetten en regels invoert, en dat vervolgens haar ambtenaar kan zeggen: maar dit doe ik niet. Dan is het hek van de dam. De overheid kan niet met twee monden spreken. Een overheid die de ongelijke behandeling inzake de mogelijkheid om te huwen opheft, mag niet toelaten dat sommige van haar ambtenaren alsnog willen discrimineren."

7 Wonen, wijken en integratie

Onder 'etnische kringen' zouden hier ook een aantal allochtone kerkgenootschappen, de zogenaamde 'migrantkerken' moeten worden begrepen. Homoseksualiteit is binnen deze kerkgenootschappen vaak nog een onontgonnen terrein. Een aantal jaren geleden heeft het LKP een simpel initiatief ontplooid om te zien of het hier iets aan zou kunnen doen. Bij gebrek aan voldoende contacten binnen allochtone kerken is er toen echter niets van de grond gekomen. Wij kennen slechts enkele allochtone homoseksuele en lesbische christenen. Een mogelijke goede partner voor verdere pogingen zou gevonden kunnen worden in 'Het Kerkhuis' (zie www.kerkhuis.nl). Wij hebben ook ooit desgevraagd aan Tri-Angel een e-mailadres doorgegeven waarmee men in contact kon treden om te chatten. Hier is echter nooit gebruik van gemaakt.

10B BuZa Multilaterale fora

Wij willen hier graag wijzen op bestaan van het Europees Forum van Lesbische en HomoChristengroepen, waar naast het LKP ook enkele andere Nederlandse organisaties lid van zijn (zie www.euro-lgbt-christians.org).

Met vriendelijke groet, en hoogachting,

namens het bestuur van het LKP,

Gea Zijlstra (vice-voorzitter) en Wielie Elhorst (voorzitter)
geaz@xs4all.nl resp. jhw.elhorst@tiscali.nl